

UCHWAŁA NR 74/2020

**Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku
z dnia 21 lipca 2020 r.**

w sprawie: przyjęcia stanowiska dotyczącego wdrożenia Funduszu Sprawiedliwej Transformacji

Na podstawie § 22 ust. 2, w związku z § 5 ust. 1 pkt. a) Statutu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku

**Zarząd Związku
uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się stanowisko w sprawie wdrożenia Funduszu Sprawiedliwej Transformacji do regionalnych programów operacyjnych w ramach unijnej perspektywy finansowej na lata 2021-2027 w brzmieniu załącznika nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Treść stanowiska przekazuje się do Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, Ministerstwa Aktywów Państwowych, Ministerstwa Rozwoju, Ministerstwa Klimatu oraz Marszałka Województwa Śląskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Zastępca Przewodniczącego Zarządu
Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku*

(-) Piotr Kuczera

Załącznik nr 1 do uchwały nr 74/2020
Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku
z dnia 21 lipca 2020 r.

**Stanowisko Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku w sprawie wdrożenia
Funduszu Sprawiedliwej Transformacji**

Zarząd Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku wyraża swoje poparcie dla idei wdrożenia Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, jako zregionalizowanego źródła finansowania działań ukierunkowanych na transformację gospodarczą regionów Unii Europejskich borykających się z trudnościami przejścia od gospodarki opartej na wydobywaniu kopalin węgla do gospodarki zdywersyfikowanej oraz innowacyjnej.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w Raporcie Komisji Europejskiej nt. Oceny postępów w zakresie reform strukturalnych, jednym z kluczowych wyzwań dla naszego kraju będzie ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez obniżenie emisyjności wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej oraz zmniejszenie energochłonności. Zważywszy na trudną sytuację wyjściową, istotnym jest opracowanie spójnej i długofalowej wizji sposobu zrównoważenia środowiskowego gospodarki.

Transformacja strukturalna kierująca w stronę neutralności klimatycznej stanowić powinna zatem podstawę modernizacji gospodarki, opartej na realizacji wyzwań rozwojowych. Potencjalny wzrost przemysłu zależeć będzie od możliwości wykorzystania proekologicznych oraz innowacyjnych technologii (zgodnie z modelem gospodarki opartej na obiegu zamkniętym) oraz obniżenia emisyjności sektora energetycznego.

Propozycja mechanizmu sprawiedliwej transformacji zakłada zatem działania finansowane w ramach funduszu, które ukierunkowane będą na dywersyfikację, modernizację oraz zwiększenie konkurencyjności regionalnej gospodarki, m.in. inwestycje produkcyjne w MŚP prowadzące do restrukturyzacji ekonomicznej, tworzenie nowych przedsiębiorstw, inwestycje w działania badawcze

i innowacyjne, czy inwestycje dotyczące regeneracji, dekontaminacji i renaturalizacji zdegradowanych terenów pogórnich, pozwalających zmienić ich funkcje i przeznaczenie.

Proces transformacji istotnie wpłynie na wszystkie regiony górnicze w Polsce (Śląsk, Wielkopolskę, Dolny Śląsk, Łódzkie, Lubelskie i Małopolskę), jednak każdy z regionów charakteryzuje się inną specyfiką problemów. Województwo Śląskie, jako ośrodek największego centrum górniczego w Polsce, z pewnością stanowi szczególny przypadek w skali kraju, a nawet wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Pomimo stopniowego odchodzenia od produkcji węgla kamiennego, miejscowa gospodarka w dalszym ciągu w znacznym stopniu pozostaje uzależniona od górnictwa. Blisko 80 tys. mieszkańców woj. śląskiego znajduje obecnie zatrudnienie w branży okołogórnictwa. Podkreślić należy, że stanowi to blisko połowę ogólnej liczby wszystkich górników w Unii Europejskiej. Odejście od wydobycia węgla kamiennego w regionie śląskim wymagać będzie zatem intensywnych działań na rzecz rozwoju MŚP oraz przeciwdziałania wyludnianiu się terenów pogórnich. Transformacja społeczno-gospodarcza stawia przed regionami trudne zadania, zaś powodzenie jej realizacji wymaga dialogu z partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz środowiskami lokalnymi.

Z tego powodu istotnym jest, aby środki dostępne w ramach Funduszu Sprawiedliwej Transformacji przypisane były bezpośrednio regionalnym programom operacyjnym, stanowiąc jeden z priorytetów finansowych wyróżnionych w programach. Z uwagi na fakt, że wymiar terytorialny stanowi podstawę dla interwencji w ramach planowanego do uruchomienia funduszu, tym bardziej prawidłowym i racjonalnym jest włączenie mechanizmu sprawiedliwej transformacji w architekturę programów operacyjnych - to one stanowią bowiem podstawowy instrument interwencyjny ukierunkowany na osiągnięcie spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, ujmując uwarunkowania adekwatne dla danego obszaru oraz identyfikując najważniejsze wyzwania rozwojowe danego regionu. Regionalizacja FST zapewni decyzyjność najbliższej obywateli bezpośrednio dotkniętych negatywnymi skutkami transformacji.

Znajomość lokalnych uwarunkowań przy tworzeniu regionalnych programów operacyjnych gwarantuje uwzględnienie wymiaru terytorialnego mechanizmów planowanej interwencji, w tym w szczególności opracowania terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji, a tym samym korzystnie wpłynie na efektywność redystrybucji środków. Poprzez umiejscowienie interwencji

transformacyjnych w strukturze regionalnych programów operacyjnych uzyska się wpływ na architekturę dystrybucji środków, celując je dokładnie w działania szczególnie wymagane z punktu widzenia poszczególnych regionów.

Podkreślenia wymaga także fakt dotychczasowych – pozytywnych doświadczeń w programowaniu i wdrażaniu dwufunduszowych programów regionalnych, w tym także instrumentów ZIT/RIT. Wykorzystanie dotychczasowego potencjału instytucjonalnego pozwoli na płynne i efektywne przejście w program trójfunduszowy w perspektywie 2021-2027 (EFRR, EFS+, FST) bez konieczności długotrwałego i kosztownego budowania i akredytacji nowego systemu zarządzania z poziomu krajowego. Sukces terytorialnego podejścia do wdrażania tej formy potwierdza także jego ewaluacja wskazująca na istotę współodpowiedzialności za zarządzanie środkami, wsparcie gmin o mniejszym potencjale instytucjonalnym, a także animowanie współpracy samorządów lokalnych. Regionalizacja wsparcia, w tym programowanie i wdrażanie FST wraz z EFS+ oraz EFRR możliwie jak najbliżej obywateli automatycznie przełoży się na poprawę widoczności efektów Polityki Spójności i nowego funduszu wśród jej odbiorców.

Zregionalizowanie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji znacząco ułatwi zachowanie komplementarności wobec EFS+ i EFRR oraz demarkację wsparcia i nienakładanie się interwencji publicznych, co pozwoli między innymi na sprawne i równoległe uruchomienie procesu wdrażania środków (szczególnie w kontekście zasady n+2 a także „lewarowania” środków FST środkami EFS+ i EFRR). Ponadto pierwsza „edycja” funduszu powinna być blisko społeczności lokalnych, co zagwarantuje poziom regionalny. Zaangażowanie społeczeństwa i wszystkich zainteresowanych stron będzie miało kluczowe znaczenie dla powodzenia wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu i budowania zgody mieszkańców dla trudnych zmian.

Dobry początek wdrożenia mechanizmu sprawiedliwej transformacji będzie stanowił doskonałą bazę dla kontynuacji programu w następnych latach. Skala wyzwań w regionach górniczych jest bowiem ogromna, i niemożliwa będzie realizacja wszystkich celów w trakcie jednej perspektywy finansowej. Dlatego istotnym jest, aby program ten kontynuowany był także w kolejnych perspektywach finansowych, wpisując się w długofalową wizję równoważenia gospodarki oraz środowiska.

Zarząd Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku deklaruje zatem pełne poparcie dla tworzenia Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, podkreślając jednak fakt, że powinien to być jeden z instrumentów ujętych w ramach regionalnych programów operacyjnych. W ten sposób środki przeznaczone dla tego mechanizmu dystrybuowane – z poziomu regionalnego – będą wydatkowane efektywniej, oraz w lepszym stopniu odpowiadać będą na zdiagnozowane w regionie problemy i spełnią cel dla którego zostały powołane – pomoc w transformacji strukturalnej i gospodarczej regionów typowo górniczych.

*Zastępca Przewodniczącego Zarządu
Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego
Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku*

(-) Piotr Kuczera